

Сімейний театр Віталія Кіно

Бесіду веде Вікторія Котенок

Київському Центру мистецтв «Новий український театр» (НУТ), що завдяки глядачам дістав назву Театр на Михайлівській, виповнився 21 рік. Це один із перших незалежних (недержавних) театрів України. Заснований актором і режисером Віталієм Кіно спільно з командою однодумців, 1998 року він доповнився театром для дітей «Сонечко». Перші роки колектив вів здебільшого гастрольно-фестивальну діяльність та показував вистави на різних майданчиках столиці. А в 2009-му осів у центрі міста, по вул. Михайлівській, 24/Ж, і став репертуарним. Від першого дня й донині він позиціонує себе як «театр для всієї родини»: зранку – вистави для дітей (нині – 22 постановки), а ввечері – для дорослих (21). Так склалося, що до театру поступово влилася вся сім'я Віталія (дружина, донька й син), а більшість членів колективу породичалися між собою. Тобто нині театр – це дружна родина. І не тільки вистави: працюють дитяча й доросла театральні студії, сімейний театральний клуб, відбуваються два фестивалі («Чудасія» та «Нова п'єса»), організуються свята, новорічно-різдвяні бали та дні народження, літні табори «Театр + Кіно». Атмосфера тут сімейна, домашня. Театр є учасником та переможцем багатьох міжнародних та вітчизняних фестивалів. У планах – розширити приміщення: відкрити ще одну сцену на другому поверсі будинку.

Сцена з вистави «**Ото була весна...**». Режисер Віталій Кіно. Київський ЦМ «Новий український театр». Фото Олександра Гайдука.

– Віталію, чому виникла ідея створити театр саме сімейного типу?

– З вистав для всієї сім'ї ми починали працювати 21 рік тому. «Європа може зачекати» за Еженом Скрібом та «Подорож на чарівний острів» за Сесіл Тейлор – то були перші вистави-копродукції нашого колективу та столичного Театру драми і комедії. Ці вистави з успіхом кілька сезонів ішли на лівобережній сцені. Жанр нашого первістка – «Подорож на чарівний острів» – ми тоді сформулювали як

Режисер Віталій Кіно. Фото Анастасії Кононенко.

«казковий сон для дітей і дорослих» (а я переконаний, що казка, як і будь-яка вистава, має буги однаково цікавою для глядачів різного віку), ось так і визначили свою долю. До речі, публіці вистава до вподоби, тому й досі прикрашає афішу театру. Звісно, йде в оновленому складі, і тільки я граю в ній уже понад 20 років.

– Хто працює в театрі від дня заснування?

– В основному художньо-керівний склад: я, Анастасія Кононенко – наш головний художник, Юлія Кіно – художник костюмів і головний адміністратор. Коли театр створювався, сталого штату не було. Як і приміщення. Ми багато їздили, гастролювали. Серед акторів, які в нас найдовше працюють, – Наталя Заруцька та Олексій Грудій – понад 16 років. Наталка грає Танюху в прем'єрі «Собачий вальс», Едіт Піаф у виставі «Життя як чудо», Мавру в «Інстинкті» та в інших. Олексія люблять глядачі за роль Івана в «Ото була весна...», Хірурга в «Еротичних снах нашого міста» та за яскраві образи у виставах для малечі. Більше десяти років з нами Єгор Снігир, Аліса Гур'єва, Ольга Білоног, Поліна Кіно. Більшість нинішньої трупі – мої випускники. 2009 року в Київському коледжі театру і кіно в мене випускався сильний акторський курс, хотілося їх зберегти. Тож бажання «осісти» виникло саме завдяки їм. Так почалася нова сторінка театру на Михайлівській.

– Чи довго шукали приміщення?

– Ой, це вже історія! Насправді, недовго – два-три місяці. Було чимало варіантів, а тут зупинилися на цьому невеличкому приміщенні. Хоч будинок в історичній частині міста, але його частина була покинута: жили безхатченки, нерідко виникали пожежі. Спершу ми орендували площу

на першому поверсі, своїм коштом зробили ремонт. Було тісно. Зала на 40 місць, одна гримерна, одна вбиральня, невеличке фойє. А років п'ять тому змогли «відвоювати» ще кілька сусідніх покинутих кімнат. Приміщення орендуємо за власний кошт, велика дяка власникам, які на гуманних умовах нам його здають.

– У вас є якась фінансова підтримка держави, спонсорів чи меценатів?

– Ні, ми абсолютно незалежні. Нас фінансують тільки глядачі! На балансі в міста ми не перебуваємо, тому просити про якусь фінансову допомогу було б дивно. Нас певною мірою рятує те, що ми репертуарний театр. Адже незалежних проєктів нині багато, однак вони недовготривалі. А ми маємо сталий репертуар, щомісячну афішу. Був період, коли нас «годував» театр «Сонечко». Нині ситуація змінилася. Наш основний дохід – від продажу квитків на вистави. Ми навіть граємо по понеділках, чого не робить більшість театрів. Щоб існувати, мусимо працювати. Роботи чимало, іноді всього не встигаю. Окрім театру, в якому працюю як актор, режисер, звукорежисер і директор, я ще й викладаю. Вже понад 20 років. Працював у багатьох навчальних закладах. Останні п'ять років – в Академії керівних кадрів культури і мистецтва.

– А ще ви організували два фестивалі?

– Місія фестивалю «Чудасія», який у нас відбувався п'ять років, – підтримка талановитих дітей і їхніх «божевільних», відданих своїй справі керівників. З'їжджалися театри-студії, показували вистави. Це було чудове свято для дітей. А фестиваль «Нова п'єса» виник два роки тому, його ідея давно витала в повітрі. А озвучив її я в журі «Коронації слова». Фестиваль ми прив'язали до цього конкурсу тому, що туди надходить багато п'єс. Журі їх читає, двох-трьох переможців обирає, а про решту ніхто більше не згадує. Навіть переможці не завжди потрапляють на сцену. Фестиваль виник як спосіб комунікації між конкурсом і театрами. Запросили режисерів, які за обраними текстами провели читки. Додалися зустрічі з драматургами, різні майстер-класи. Гостями фестивалю були вже знані Наталка Ворожбит, Павло Ар'є, Олександр Володарський. За активної участі НСТДУ, пана Богдана Струтинського та пані Ольги Байбак, ми запросили на фестиваль ще й завідувачів літчастин театрів із різних міст. Співка щовесни організовує для них семінар, от ми й поєднали його з програмою фестивалю. Торік до нас приїжджало 20 завіттів, вони знайомилися з драматургами. І вже є результати: приміром, п'єси Юрія Васюка поставили в Коломиї, Ужгороді, а твір Марини Смілянець – у Запоріжжі.

Бюджет фестивалю – це виключно наше фінансування. Тільки завіттами опікується НСТДУ, і вони приходять до нас як гості. Від фестивалю ми не маємо ніякого фінансового зиску, проте є інші сенси: ми об'єднуємо навколо себе людей, створюємо свій театральний простір. Не товчемося самі у своєму театрику, а комунікуємо з українським театральним колом. Для театру це дуже важливо. І варте тих коштів і зусиль, які докладаємо.

– У вас досить збалансований репертуар: класичні і сучасні п'єси, українська і зарубіжна література...

– Перша на стаціонарній сцені – «Безталання» за п'єсою Карпенка-Карого. Через кілька років її зняли й поновили з новою назвою «Ото була весна...» і з новим складом. Ця п'єса гріє мені душу, а вистава популярна в публіки. Збирає повну залу вистава «Беззахисні створіння» за оповіданнями Чехова, яку граємо вже десять років. За кількома творами Ольги Кобилянської йде «Інстинкт». У постановці «Три анекдоти на одну тему» ми пропонуємо трьох класиків одразу – Панаса Мирного, Стефана Цвейга й Антона Чехова. Для малечі – «Івасик-Телесик» Кропивницького – одна з перших українських п'єс для дітей.

У репертуарі колись була чудова вистава «Шекспіріада». Це дипломна робота, яку ми перенесли на сцену театру. Нещодавно ми її переробили, змінили трохи акценти, скоротили текст і кількох персонажів. Нині це «Карнавал гріхів» – своєрідне дослідження людських вад. Театрознавець і друг нашого театру Ганна Веселовська назвала її «коротким посібником за трагедіями Шекспіра» і радила обов'язково грати для студентів вишів, які не надто люблять читати, та ще й п'єси, а тут за вечір ознайомляться з кількома трагедіями великого англійця. Вже кілька сезонів на цю виставу приводять своїх учнів викладачі зарубіжної літератури. І я перед переглядом навіть читаю невеличку лекцію про Шекспіра. Просвітницьку функцію театру ніхто не відмінює!

Однак сучасної драматургії у нас більше, це п'єси Романа Горбика, Наталі Уварової, Марини Смілянець, Віктора Рибачука, Ольги Зверліної, Біляни Серблянович, Ніколая Халезіна, Юрія Васюка. Твори Тані Малярчук і Тетяни Макарової вперше з'явилися на кону саме в нашому театрі. За твором Горбика йде вистава «Невинасімі люди», в якій три молоді акторки грають бабусю, дочку і внуку. (За мотивами згаданої п'єси Аркадій Непиталок зняв фільм «Припутні».) Цей твір ми почули на фестивалі «Тиждень актуальної п'єси», а поставила його в нас молода режисерка Олександра Правосуд. Окрім неї, в НУТі дебютували також Ілля Рибалко, Марія Грунічева, Поліна Кіно та інші. У нас шість постановок за п'єсами Марини Смілянець: чотири дитячі і дві для дорослих. Марина – моя учениця, навчалася на акторському курсі в коледжі. Потім здобула освіту кінодраматурга. Вистава «Кефір, зефір і кашемір» за її п'єсою – одна з найпопулярніших. Визнав глядач і виставу «Методи виховання малих засранців» за її драмою «Собака будка», в якій я, до речі, граю Старого пса Кубіка.

– У скількох виставах театру ви граєте?

– У багатьох виставах театру «Сонечко» й у двох вечірніх. Обожною грати для дітей. Кого я тільки не граю: це й Носоріг, і Старий вогнегасник, і Дід Мороз... Щодо вистав для дорослих, то мене «змусили» грати в комедії-притчці «Упс!.. Я прийшов» за п'єсою Ніколая Халезіна. Там грав Віктор Цекало. Виставу я спеціально на нього поставив. Вітя – у головній ролі. І зі сцени майже не сходив. Театрознавець Віталій Жежера якось сказав, що після цієї вистави наш театр наче «подорослішав». Та через постійні зйомки Цекало був змушений піти з театру. Ми почали шукати актора, і в якийсь момент колектив наполог, щоб

Данііл Кіно та Наталя Заруцька у виставі «Собачий вальс». Режисер Віталій Кіно. Київський ЦМ «Новий український театр». Фото Іллі Бел.

саме я увійшов у цю виставу. На перших показах я пародіював попереднього виконавця, та згодом адаптував роль до себе, і це вже мій власний, зрілий, «виплаканий» образ. Готуватися до вистави починаю за дві-три доби. Як зовні (голосся, йду до перукаря, худну на два кіло), так і внутрішньо. Майже перед кожним показом бачу уві сні батьків, яких давно немає на цьому світі... І в театрі це помічають, жартують: «Так, усе, Віталій Анатолійович пішов в артисти, його не чіпайте, з усіма серйозними питаннями до нього – після “Упса”»...

До вистави «Методи виховання...», яку поставила Лариса Семирозуменко, я теж випадково потрапив. Це анекдотична історія, бо в п'єсі мого героя не було. Пес існував, так би мовити, за сценою. Але мені дуже хотілося, щоб він з'явився у виставі. Режисерка погодилася, хоча ідея їй, мабуть, не дуже сподобалася. Ми навіть призначили акторів на цю роль. Коли я згодом прийшов, щоб подивитися, як тривають репетиції, то побачив, що призначені актори сидять у залі. Сказали, що щось не виходить. То я і «бовкнув»: «Ну, хочете, я цього пса зіграю, якщо у вас ніяк не виходить». Режисерка одразу: «Хочу!». І таким чином я потрапив у виставу. Попросив драматурга дописати мені хоч якийсь монолог. Вона написала. Мені спершу не сподобалось, і я запропонував написати інший. Написала. Сподобались обидва. Тепер маю два монолози – на початку і наприкінці. Восени ми показували виставу на фестивалі «VIEfest» у Запоріжжі. Моя рідна запорізька публіка тепло прийняла виставу. Під кінець, на драматичних моментах, зал досить голосно схлипував.

– Не менш драматичною і щемливою є ваша остання прем'єра «Собачий вальс»: поруч зі мною не стримували сліз як жінки, так і чоловіки... У ній є теж Собака, і її з неабиякою віддачою грає Данііл Кіно. Як до вас потрапила п'єса Юрія Васюка?

– П'єсу «Собака» я прочитав на «Коронації слова». Автор, до речі, отримав за неї першу премію. Мене зачепила сама історія. З одного боку, можна припустити, що вона вигадана. А з іншого... Ми щодня бачимо новини, чуємо про схожі «сюжети» з життя – і полювання на людей, що їх влаштовують «сильні світу цього», і безкарність тих, хто має гроші, владу, і сучасне рабство. Чесно кажучи, я обе-

режно ставлюся до подібної гостро-соціальної драматургії. Я за те, щоб краса, добро, любов перемагали. І навіть у виставі, де є «м'ясо», різанина і тому подібне, я, як режисер, намагаюся в кінці вийти на гуманістичне й оптимістичне узагальнення. Такі твори це потреба часу. Її у мене виникла потреба заговорити на таку болючу тему. Ця вистава про те, що ми всі до чогось пристосовуємося. Змушені. Не завжди до поганого. Приміром, до коханої людини, моди, соцмереж, чужих чи нових смаків, колективу. Ми розмірковуємо про цей «стан несвободи», про те, що наш світ – це світ тотального конформізму. Адже люди весь час залежать від якогось «хазяїна», певних життєвих обставин і змушені під них «прогинатися». У виставі ми досліджуємо, до чого людина може дійти на цьому шляху пристосуванства. Де ота межа, коли вона скаже «Стоп! Досить!». Кожен епізод вистави ми доповнили пластичними етюдами та фрагментами теленовін. У тих етюдах – наші фобії, комплекси, збочення, нав'язані ідеали. Телеголози – всі справжні. І від того ще страшніше. Фейкова лише одна новина. І після вистави ми просимо глядачів вгадати яка – не вгадують. Не помічають. Так більшість, на жаль, не помічає і того впливу на власну підсвідомість, що лине з «голубих екранів».

До речі, «собача тема в мистецтві» для нас теж сімейна. Першою стала роль дівчинки, що вдає з себе собаку, яку зіграла Поліна Кіно у виставі «Рольові ігри». Потім був мій рідненький Кубік. Тепер ось Данііл. Якщо до цього додати, що моя дружина за гороскопом Собака, то все – коло замкнулося!

– З вами у театрі працюють дружина і двоє дітей? Це зручно чи виникають складнощі?

– Це прекрасно! Маємо спільну справу. Хоча виходить так, що працюємо без вихідних 24 години на добу. Адже коли ти вдома хочеш відпочити, то навіть не сподівайся – неодмінно знайдеться проблема, яка хвилює всіх. Коли ми хочемо відпочити одне від одного, робимо вихідні в різні дні. Чомусь нині модно говорити, що театр як дім, родина – це щось застаріле, пережитки. Часто чую це з уст молодих режисерів. А мені здається, що театр-дім – вічний, за ним майбутнє. Це як мала економіка, малий бізнес, мале фермерство. За ними теж майбутнє. Театр-дім – це непогано. Моя сім'я своє життя проживає на очах усього колективу. Всі бачать, як ми працюємо нарівні з іншими. Що ми їмо, у що вдягаємось, як відпочиваємо. До того ж, окрім моєї родини, у нас працює чимало сімейних пар, які познайомилися саме в театрі. Навіть більше, майже весь колектив породичався: стали кумами чи хрещеними одне в одного. У мене, приміром, у театрі двоє чудових хрещеників – Андрійко, син мого друга, провідної актриси театру Наталі Заруцької, та Соломійка, донечка нашого акторського подружжя Єгора та Валерії Снігірів. Так і працюємо.

– Назвіть, будь ласка, недоліки і переваги такого сімейного театру?

– Театральний колектив – це осередок підвищених емоцій. І повсякчас. І це, звичайно, деколи заважає, коли неформальні відносини переносяться на роботу. З іншо-

го боку, ми дихаємо одним повітрям. У нас одна місія. І це перевага! Моя дружина Юлія як художник костюмів «одягнула» немало вистав, більшість костюмів – її авторська робота. Донька Поліна грає у багатьох виставах, поставила в нас дві. Нині пробує себе як балетмейстер, адже багато років присвятила класичній хореографії. Син Данііл уже робить серйозні кроки в професії. У нього цікава роль Омелька у виставі «Ото була весна...», розкішна – у «Методах...», перспективна – у «Собачому вальсі». А ще він, як і я, дуже любить грати у дитячих виставах. Окрім того, мій син є завзятим глядачем. Його в обличчя знають адміністратори й білетери всіх київських театрів. До речі, я вимагаю від своїх студентів дивитись багато, бо це надзвичайно корисна глядацька практика для майбутніх акторів.

І ще. Наш театр приватний. Це сімейна справа. Торік мені виповнилося 50, я розумію, що не вічний, і мрію, щоб діти, якщо, звісно, матимуть бажання й сили, продовжували її. Я все вкладаю в театр – власні сили, вміння, енергію, кошти, любов. Тішуся, коли бачу, що не тільки мої рідні, а й усі співробітники із задоволенням працю-

ють у ньому. Колектив у нас невеликий. Кожен на своєму місці, кожного з них поважаю, люблю і ціную.

– Які плани театру до кінця сезону?

– Ми почали сезон із важливої прем'єри «Собачий вальс». У грудні я випустив виставу «Майстри чудес». Як на мене, вийшла неймовірна казка! Цього сезону ми багато їздимо малими містами. Публіка там щира, відкрита, гостинна, вдячна й незіпсована. Продовжуватимемо це й у новому році. Після трьох останніх прем'єр за текстами сучасних авторів час звернутися до класики. З великою цікавістю працюю над п'єсою Марка Кропивницького «Олеся». П'єса багатослівна, не надто сценічна, має невелику історію постановок, але – сучасна. Випробовую її нині майже «лабораторно» на студентах. І якщо правильний ключик підберу, мрію про таку виставу в нас. А найважливіші наші плани пов'язані з ремонтом. Плануємо перекрити дах, оновити фасад, добудувати малу сцену. Такі роботи і кошти для нашого маленького театрику – майже непідйомні. І тут уся надія на сім'ю, на нашу чудову театральну родину. Гуртом упораємося. А ви питаєте, які переваги!

Грудень 2019 р.

Чи буває щасливим Сізіф? Режисерська поетика Сергія Данченка

До 100-річчя Театру імені Івана Франка

Олександр Саква

Самогубство Всесвіту Сергій Данченко бачив виразно. Казав: «Усе відбудеться в три етапи. Спочатку Чумацький Шлях поглине Велику та Малу Магелланові Хмари. Потім Туманність Андромеди вбере в себе Чумацький Шлях. Втім, це, по суті, буде їх *злиття*, і Людство, ймовірно, ще виживе. А ось далі Всесвіт стиснеться до нескінченно малого значення й, зрештою, вибухне. Не стане *нічого*», – незворушно констатував Сергій Володимирович, чим давав зрозуміти, що тему вичерпано.

Це трагікосмічне передбачення помітно впливало на *спосіб* розгляду буття, що зринало в його виставах. 30 років тому осердя сценічної поетики Майстра я визначив як «*епічне коментування*».

Ба й справді: місцезнаходження Данченка-митця – в амфітеатрі Великих Видовищ Людства, серед спозируючих, незворушних богів. Вони вже все бачили, їх нічим не здивуєш. Тож єдине, що їм пасує – «*епічне коментування*».

Данченківська епічність постійно підтримувала в публіки

Режисер Сергій Данченко. 1982 рік.